

AVRUPA SİYASİ BİRLİĞİ VE TÜRKİYE

Gazi Erçel
Başkan
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

"Avrupa Birliği ve Türkiye İlişkileri Semineri"
Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Konferans Salonu
Ankara
23 Mart 1998

Avrupa ile ilişkiler, hemen her dönemde, Türkiye gündemini yakından ilgilendirmiştir.

Yaklaşık 40 yıldır da, "Avrupa Birliği" somut olarak Ankara anlaşmasından bu yana yine gündemimizdedir. Son yıllarda da çeşitli yönleriyle sürekli tartışılan bir konu olmuştur.

Geçen Aralık ayında Lüksemburg'da düzenlenen Avrupa Birliği zirvesinde Türkiye'nin Avrupa Birliği adaylığının kabul görmemesinden sonra da Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri yine Türkiye gündeminin ön sıralarında yer alan, çeşitli yönleriyle tartışılan bir konu olma özelliğini sürdürmektedir.

Yüzyılımızın sonlarına doğru her yönden hızlı değişimlere sahne olan dünyamızda yaşanan diğer oluşum da "Teknolojik Gelişim"dir. Bu süreç sınırları anlamsız hale getirmekte, bilginin sınırlara bağlı kalmayan kullanımını mümkün kılmakta, ilişkilerde zaman ve mekan kavramına yeni boyutlar katılmaktadır. Bu gelişme sonucu ortaya çıkan küreselleşme ise toplumsal kurumsallaşmaya, ilişkilere ve hatta demokrasi anlayışına yeni bir içerik kazandırmaktadır.

Hepimizin bildiği gibi, günümüz dünyası, benzer özelliklere sahip ve coğrafi yakınlık içerisinde bulunan ülkelerin, güçlerini birleştirerek yoğun bölgesel ilişkiler içerisine girme eğilimlerinin ön plana çıktığı küreselleşme süreci yaşamaktadır. Finansal rekabetin arttığı daha ileri ve karmaşık mali araçların ortaya çıktığı bir döneme girmiş bulunuyoruz.

Yeni ilişkiler, yeni insan ve yeni toplum oluşmaktadır. Toplumların üretim ve bölüşüm sorunları bilişim teknolojisinin ışığı altında yeniden değerlendirilecektir.

Özellikle 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve toplumların yapısal farklılıklarının zorunlu kıldığı ekonomik dayanışma, önceleri ikili düzeyde gelişme göstermiş, daha sonra da devletleri uluslararası ekonomik örgütler kurmaya ve karşılıklı dayanışmaya yöneltmiştir.

Taraflar arasında ticaretin karşılıklı olarak serbestleşmesini destekleyerek ekonomik büyümeye

katkıda bulunmayı, daha geniş pazarlara istikrar ve güven içinde girmeyi, kaynakların etkin kullanımını hedefleyen bölgesel entegrasyonlarda üzerinde durulması gereken en önemli hususlardan biri de siyasi işbirliğidir.

Avrupa Birliği bugün, bir Gümrük Birliği'nden çok ötedir. Bu görüşü açacak olursak, Avrupa Birliği:

- Ekonomik açıdan bakıldığında bir ekonomik Federasyon durumundadır,
- Politik açıdan bakıldığında, Birleşmiş Milletler'de ve diğer forumlarda "tek ses veren" ortak bir politika izlemektedir, ortak bir parlamentosu vardır.
- Savunma alanında, Batı Avrupa Birliği ile kendi savunma şemsiyesini kurmuştur.
- Kültürel alanda ise, kendi içindeki farklılıklara rağmen ortak bir politikaya doğru gitmektedir. İdeolojik savaşın sona ermesi 1950 ve 1969'larda ikinci planda olan, Avrupa Kültürü ve din gibi bir ögeyi ön plana çıkartmıştır.

Genelde baktığımızda Avrupa Birliği'nin politik yönden tartışması kendi içinde ve dışarısında çok az yapılmıştır. Tartışma ve görüş alışverişleri ekonomik konularda yoğunlaşmıştır. Avrupa Birliği gelişmesini ekonomik konulara yöneltmiştir. Siyaset ise az konuşulmuştur.

Oysa Türkiye 1963 yılında imzaladığı ortaklık anlaşması ile belirli bir süre konuyu ekonomik alanda sürüklemişse de daha sonra politik görüşler ve tartışmalar ön plana çıkmıştır. Özellikle Kıbrıs, Ege, Türk-Yunan ilişkileri, Güney Doğu Anadolu sorunu gibi politik başlıklar Avrupa Birliği ile ilişkilerde gündemin başlarına oturmuştur.

Avrupa Birliği üyelerinin tartışma konularını oluşturmasına karşın Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde ekonomik konular hep ikinci planda kalmıştır. Oysa enflasyon, bunun getirdiği tahribatlar, Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki enflasyonun indirilmesine katkıları gündemlere çok az gelebilmiştir. Avrupa Birliği ile ekonomik ilişkiler ithalat-ihracat, Gümrük Birliği gibi ödemeler dengesinin bir bölüm işlemlerinde uygulanmıştır.

Diğer bir anlatımla Türk-Avrupa Birliği ilişkileri, Avrupa Birliği gündeminin tersine bir trend izlemiştir. Onlar ekonomi konuşurken biz siyasi konular üzerinde yoğunlaşmış, onlar siyasi birliğe giderken biz siyaset dışında ilişkilere yönelmeyi tercih etmişiz.

Herşeyden önce, bir kez daha hatırlamakta yarar vardır ki, Avrupa Birliği bir ekonomik ve parasal organizasyondur. Bunun bir siyasi birliktelikle yapılaşması çok güçlü bir oluşum yaratacaktır. Böyle bir oluşumun sınırlarının olup olamayacağı tartışılabilir bu bir sonuçtur.

Türkiye'nin böyle bir oluşumun içinde olmasında kuşkusuz önemli yararlar vardır. Ancak bizim önce, enflasyon sorununu çözmemiz ve konuyu ekonomik alanlara sürüklememiz şarttır.

Şunu da unutmamalıyız ki eğer Türkiye enflasyonu yüzde 10'un altında bir ülke olsa idi, bugün Avrupa Birliği'nin en güçlü, dinamik ve kendine özgü ülkesi olma konumuna gelebilecekti.

Bütün bu açılardan bakıldığında Türkiye'nin adaylığının Lüksemburg zirvesinde kabul edilmemesinin yalnızca Avrupa konferansı daveti ile sınırlı kalmasının nedenlerini daha farklı açılardan bakarak da yorumlamak gerektiğine inanıyoruz.

Böyle bir ortamda bilgilendirme yoluyla sağlıklı bir kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmak diğer sivil toplum örgütleri yanında Merkez Bankası için de kuşkusuz önemli bir görevdir.

Bu görev anlayışıyla, bu güne kadar Bankamızca, Avrupa Birliği ve Birliđin Türkiye ile ilişkilerini ekonomik, hukuksal, kültürel ve tarihi açılardan ele alan bazı seminerler düzenlenmiştir.

Bu defa, konu başka bir açıdan ele alınacak ve seminer boyunca Avrupa Siyasi Birliği düşüncesinin tarihi geçmişi, bugünü ve geleceği siyasi ve kültürel boyutları ile incelenecektir.

Ayrıca bu olgu içerisinde Türkiye'nin geçmişteki rolü ile gelecekteki uyumu sorunu değerli bilim adamlarımızca irdelenecektir.

Hepiniz için ilginç ve yararlı olacağını umarak saygılar sunuyorum.